

การจัดการมรดก(ชุมชน)ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยโปรแกรมโอเพ่นซอร์ส

Community Heritage Management of the Community Museum Network with Open Source Software

สิทธิชัย วิมาลา, เยาวภา เขื่อนคำ, ณัฐชาพงษ์ รักสกุลกานต์

sittichai-w@gmaejo.mju.ac.th, yaowapa@gmaejo.mju.ac.th, nutchapong@mju.ac.th

บทนำ

พิพิธภัณฑ์ชุมชน (Community museum) หมายถึงแหล่งหรือสถานที่รวบรวมและจัดแสดงหลักฐานทางโบราณคดี วัตถุโบราณ สิ่งของเครื่องใช้ วัตถุทางวัฒนธรรม รวมทั้งองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่หรือเคยมีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นสถานที่บ้านเรือน สิ่งก่อสร้างสมัยโบราณ ที่โดยอายุ รูปแบบทางศิลปะ สถาปัตยกรรมหรือประวัติความเป็นมาเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาร่องรอยของชุมชนนั้น ๆ ที่รวมเรียกว่าโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี หรืออาคารสถานที่ที่ก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อใช้จัดแสดงข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดีและทรัพยากรวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนอีกด้วย (สายันต์ ไพเราะญจิตร, 2547, น.73)

พิพิธภัณฑ์ชุมชนสามารถเป็นเครื่องมือในการเป็นสะพานวิถีชีวิตและค่านิยมของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนที่ยั่งยืน คณะผู้ศึกษาจึงจัดโครงการเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อรวบรวมคอลเล็กชันของพิพิธภัณฑ์ในชุมชนแต่ละแห่งที่มีความหลากหลายของรูปแบบ และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง บางแห่งเป็นสถานที่รวบรวมสิ่งของทางวัฒนธรรม บางแห่งทำหน้าที่เป็นทั้งศูนย์เรียนรู้และเผยแพร่วัฒนธรรมไปด้วย

โครงการเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชนช่วยให้พิพิธภัณฑ์ในเครือข่ายได้แบ่งปันคอลเล็กชันของตนเองผ่านระบบออนไลน์ ช่วยให้ผู้คนสามารถค้นพบข้อมูล เกิดการศึกษา เปรียบเทียบ การวิจัย และเป็นแหล่งสร้างแรงบันดาลใจสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และเพิ่มศักยภาพในการเผยแพร่ข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงสถานที่ตั้งและเวลาทำการของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง ทำให้สามารถเข้าถึงคอลเล็กชันของพิพิธภัณฑ์ได้ทุกที่ ทุกเวลา

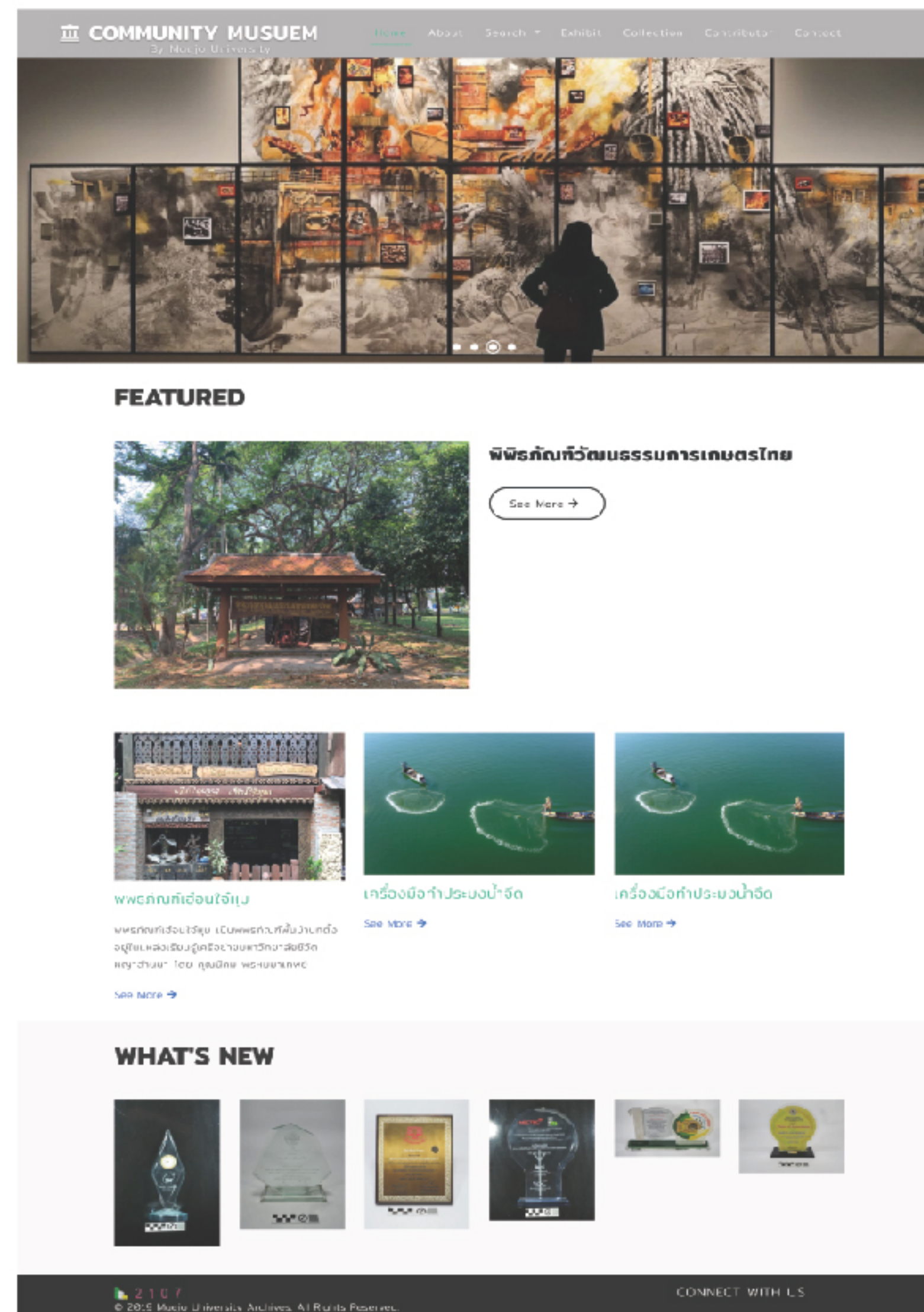
วัตถุประสงค์

1. สร้างแหล่งรวบรวมข้อมูลมรดกชุมชนจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนต่าง ๆ
2. เพื่อสร้างเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ในชุมชนเพื่อเสริมศักยภาพในการเผยแพร่และการเข้าถึงคอลเล็กชันของพิพิธภัณฑ์ชุมชน
3. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า และแหล่งอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ของชุมชน

อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

หลังจากการศึกษาทั้งหมดพบว่าช่วยให้การจัดการคอลเล็กชัน(วัตถุ)ของพิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นระบบและมีมาตรฐานมากขึ้น พิพิธภัณฑ์ชุมชนแต่ละแห่งสามารถตรวจสอบวัตถุในครอบครองเพื่อการควบคุมรายการ และการบริหารจัดการด้านการเผยแพร่ข้อมูลพิพิธภัณฑ์ชุมชนสามารถเผยแพร่คอลเล็กชันผ่านระบบออนไลน์ ทำให้ผู้คนสามารถค้นพบข้อมูลคอลเล็กชันของแต่ละแห่งได้ง่ายขึ้น สามารถศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดชัดเจน มีข้อมูลทั้งภาพ ขนาด เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุแต่ละรายการ เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านทางวัตถุที่พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งเก็บรวบรวมเอาไว้ได้ นอกจากนี้ในเมนู Exhibit ยังสามารถรวบรวมรายการวัตถุของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งมาจัดแสดงเป็นหัวข้อต่าง ๆ ทำให้เห็นความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของวัตถุในแต่ละชุมชน เกิดการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับวัตถุที่พิพิธภัณฑ์ชุมชนแต่ละแห่งเก็บรวบรวมไว้ และในอนาคตเมื่อจำนวนพิพิธภัณฑ์ในเครือข่ายมีมากขึ้นจะเกิดเป็นกลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ที่จะสามารถใช้ศึกษา ค้นคว้า วิจัยต่อไป

COLLECTIVE ACCESS

<http://museum.mju.ac.th>

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษามาตรฐานเมทาตาตามมาตรฐานของพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ได้มาตรฐานที่เป็นสากล ได้ดำเนินการศึกษามาตรฐานเมทาตาสำหรับการจัดทำพิพิธภัณฑ์ โดยมีกรอบแนวคิดในการจัดทำมาตรฐานเมทาตาสำหรับพิพิธภัณฑ์ที่เป็นสากล และสามารถตอบโจทย์ในการอธิบายข้อมูลของวัตถุพิพิธภัณฑ์ได้อย่างครอบคลุมและรอบคอบ เหมาะกับการเก็บข้อมูลในระยะยาว จึงได้มาตรฐานเมทาตาสำหรับพิพิธภัณฑ์ของ Art Information Task Force (AITF) คือ มาตรฐานหมวดหมู่สำหรับการอธิบายงานศิลปะ Categories for the Description of Works of Art (CDWA) ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรฐานโครงสร้างข้อมูลสากลสำหรับงานศิลปะและวัตถุทางวัฒนธรรม การใช้กรอบการทำงานของ CDWA จะช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เป็นวัตถุทางวัฒนธรรม ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บอย่างละเอียดและครอบคลุมจะสามารถใช้ได้ในระยะยาว และการโยกย้ายหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสถาบันต่างสามารถทำได้ง่าย และสามารถเชื่อมต่อกับระบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ในอนาคต

2. ศึกษาโปรแกรมที่ครอบคลุมการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์อย่างครบทุกมิติ เลือกใช้โอเพ่นซอร์สซอฟต์แวร์ Collective Access เป็นซอฟต์แวร์การจัดการคอลเล็กชันพิพิธภัณฑ์แบบโอเพ่นซอร์สที่ออกแบบมาสำหรับคลังพิพิธภัณฑ์และคอลเล็กชันพิเศษ มีการใช้งานโดยห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ แกลลอรี่ และองค์กรศิลปะทั่วโลก เป็นฐานข้อมูลที่ช่วยให้สามารถค้นหาและเรียกค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซอฟต์แวร์นี้เป็นความร่วมมือระหว่างนักพัฒนาซอฟต์แวร์ Whirl-i-Gig และสถาบันพันธมิตรในอเมริกาเหนือและยุโรปกับโครงการใน 5 ทวีป เหตุผลในการเลือกใช้เนื่องจากเป็นซอฟต์แวร์ที่รองรับข้อกำหนดและมาตรฐานที่คณะผู้จัดทำกำหนดไว้

3. แสวงหาเครือข่ายพิพิธภัณฑ์เครือข่ายภายในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มจากชุมชนรอบข้าง ได้แก่พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

4. ดำเนินการเก็บข้อมูลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการทำการรายการและให้ข้อมูลวัตถุพิพิธภัณฑ์แต่ละชิ้นของทั้ง 2 แห่ง พร้อมถ่ายภาพ และวัดขนาด โดยอธิบายรายละเอียดตามมาตรฐานโครงสร้างข้อมูลแบบ CDWA และมาตรฐานการลงรายการแบบ CCO และมีความปลอดภัยจากการสูญหายของข้อมูล เนื่องจากมีนโยบายในการสำรองข้อมูลบน Server ทุกวันซึ่งเป็นการสำรองข้อมูล และไฟล์สื่อ โดยจะเก็บข้อมูลไว้ 30 วัน

5. ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในระบบ ดำเนินการบันทึกข้อมูลในระบบด้วยโปรแกรม Collective Access ตามมาตรฐานโครงสร้างข้อมูลแบบ CDWA ด้วยมาตรฐานการลงรายการตาม Cataloging Cultural Objects (CCO)

6. พัฒนาระบบการแสดงผล (Front-end) การออกแบบระบบการแสดงผลขึ้นมาใช้แทน Pawtucket โดยจ้างบริษัทเอกชนซึ่งมีข้อกำหนดที่จะต้องออกแบบตามที่กำหนดภายใต้ชื่อโดเมน museum.mju.ac.th และให้พัฒนาเว็บเซิร์ฟเวอร์เพื่อตั้งข้อมูลจากฐานข้อมูล Providence

7. ทดสอบและประเมินผลกับผู้เกี่ยวข้อง ทำการทดสอบและประเมินผลกับตัวแทน/ ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ชุมชน และคณะผู้ศึกษา บุคลากรฝ่ายจดหมายเหตุและคอลเล็กชันพิเศษ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้